

Regio-activiteiten

HINT Noord- & Zuid-Holland

Weekendkampen

De meisjes- en jongenskampen worden gehouden in Ilmuiden.

Scoutinggebouw De Ilmondtrekkers aan de Heerenduinweg.

De data zijn:

jongens 17-18 september, meisjes 8-9 oktober en jongens 5-6 november

Aanvang zaterdag 18.00 uur tot zondag 17.00 uur

Aanmelden bij Mia Pietersen, tel. 0299-640315 (na 20.00 uur), e-mail: m.pietersen@hccnet.nl

Aanmelding sluit een week voor de aanvang van het kamp!

Op het formulier dat u van haar ontvangt staat een routebeschrijving.

Kosten: € 20.

Kinderclubs

Voor alle kinderclubs geldt dat in verband met aanschaf van materialen en het zorgen voor voldoende begeleiders opgeven van tevoren gewenst is. Kosten: € 2,- voor het eerste kind en € 1,- voor het volgende kind (uit hetzelfde gezin).

Voorschoten

Locatie: Zalencentrum "Het Pluspunt", Jan Evertsenlaan 2, Voorschoten (wijk Noord-Holland)

De data voor het nieuwe seizoen zijn momenteel nog niet bekend.

Tijd: zondag's van 14.00 uur tot 16.00 uur

Opgeven bij Tony Voogt tel 071-5615707. U kunt zo nodig uw boodschap inspreken op het antwoordapparaat. Vermeld daarbij de naam en leeftijd van uw kind(eren). Of via e-mail: tony@familievoogt.nl

Schoorl

Locatie: Gebouw De Oorsprong, Damweg 7, Schoorl

Tijd: zaterdag's van 14.00 uur tot 16.00 uur

De data voor het nieuwe seizoen zijn momenteel nog niet bekend.

Opgave en informatie:

fam Eijkhout tel. 072-5091964

of e-mail: marjanbremer@quicknet.nl

Voor alle kinderclubs en de weekendkampen kunt u de informatie ook vinden op de website: www.hintnoordzuidholland.nl.

Almere

Nadat we eerst - letterlijk - in de keuken van de club in Schoorl hadden mogen kijken, is op 17 april jl. de kinderclub Almere van start gegaan. Al gauw waren we het erover eens dat "kinderclub" niet een erg stoere benaming was voor zo'n leuke club.

Daarom hebben we een prijsvraag uitgeschreven. Sanne kwam met de winnende naam: BijdeHINT!

Onder die naam hebben we nu drie bijeenkomsten gehad. Telkens met een ander onderwerp (natuurkundeproefjes, mythen en sagen, en het menselijk lichaam), en met veel gezellige spellen. Na de vakantie gaan we op zondag 18 september weer van start met een schaaksimultaan! Ook voor de niet-schakers onder ons is er natuurlijk weer van alles te doen.

Daarna zijn er bijeenkomsten op de volgende zondagen: 16 oktober, 6 november, 11 december, 15 januari 2006, 12 februari, 12 maart, 9 april, 21 mei, 11 juni, steeds van 13.00 tot 15.00 uur, in Buurtcentrum Parkwijk, Haagbeukweg 42, Almere. Graag aanmelden bij Marjolein Schaart, tel.: 036-5327801, of per e-mail: m.schaart@planet.nl.

COLOFON

Deze HINTS COPY-RIGHT is een uitgave van HINT Nederland en verschijnt 4x per jaar. HINT Nederland is een federatie van verenigingen en een stichting voor belangenbehartiging van hoogbegaafden in onderwijs en ontwikkeling.

Voor informatie:

HINT Nederland - Postbus 3074 - 5203 DB 's-Hertogenbosch
HINT Noord-Brabant - Postbus 3064 - 5203 DB 's-Hertogenbosch
HINT Noord- & Zuid-Holland - Postbus 32015 - 2303 DA Leiden
HINT Limburg - Postbus 7193 - 6050 AD Maasbracht

www.hintnederland.nl
www.hint-noord-brabant.nl
www.hintnoordzuidholland.nl
www.hintlimburg.nl

Hints CopyRight

Jaargang 1 - nummer 2

In deze uitgave:

Dyslexie; een introductie (pag. 3)

Een korte kennismaking met dyslexie

Als dyslexie samengaat met hoogbegaafdheid (pag. 4)

Waarom valt het vaak niet op?

Het verhaal van onze dochter (pag. 5)

Pas in groep 6 werd vastgesteld dat ze dyslectisch is

Hulpmiddelen (pag. 6)

Wat is er zoal op de markt te koop

ABC Methode de Haan (pag. 7)

Een taalkundig probleem vereist een taalkundige oplossing

Hoogbegaafde dyslectici. Zijn ze te signaleren? (pag. 9)

Een doctoraalscriptie over de verschillen tussen begaafde dyslectische en niet-dyslectische leerlingen

Koppie-links? (pag. 11)

Over de linker en rechter hersenhelft

HINT'S COPYRIGHT IS EEN UITGAVE VAN

Van de redactie

Helaas, de vakantie zit er op en het nieuwe schooljaar gaat weer beginnen. Rekenen, lezen, schrijven, taallessen en dictees, voor de meeste kinderen geen probleem maar sommigen zien er tegen op als tegen een berg. Veel mensen vinden het moeilijk te begrijpen, maar een kind kan hoogbegaafd zijn en tegelijkertijd leerproblemen hebben. Maar al te vaak wordt in zo'n geval noch het één, noch het ander ontdekt op de basisschool. Dat is jammer, want daardoor kan er een heel verkeerd beeld ontstaan van de sterke en zwakke kanten van een kind. Dat kan weer leiden tot verkeerde keuzes in de aanpak en begeleiding en -later- tot een verkeerd advies bij de keuze voor vervolgonderwijs.

De leerproblemen van hoogbegaafde kinderen blijven vaak lang verborgen. Door hun intelligentie kunnen ze vaak toch goede prestaties leveren ondanks hun leerproblemen. In veel gevallen worden deze pas ontdekt in het voortgezet onderwijs – vaak bij meisjes nog later dan bij jongens. Er zijn zelfs hoogbegaafden bij wie men pas op de universiteit ontdekt dat ze een leerprobleem hebben. Iemand heeft dan al een lange weg achter de rug, met veel onbegrip en teleurstellingen. De laatste jaren komt er steeds meer aandacht voor deze problemen. Men is gaan inzien dat het belangrijk is de sterke en zwakke kanten van een kind vroegtijdig goed in beeld te hebben. Zo kan een kind zwak zijn in taal en hardnekkige lees en/of schrijfproblemen hebben. Men spreekt dan vaak over dyslexie. Maar wat is dyslexie? Wat zijn de oorzaken, gevolgen en wat kun je eraan doen? Onderwerpen waaraan we (zonder de intentie volledig te willen zijn) in deze uitgave van de Hints Copyright aandacht willen besteden. Zo is er een artikel over de doctoraalscriptie "Hoogbegaafde dyslectici: Zijn ze te signaleren?" en een artikel van een lezing over de Methode de Haan die, in tegenstelling tot de op scholen gebruikte klankmethode, werkt met de ABC-methode. Daarnaast een overzicht van diverse hulpmiddelen die op de markt zijn. Ook vertelt een ouder zijn verhaal over zijn dochter die in groep 6 achteruit ging met taal en waar de diagnose dyslexie werd gesteld. Tenslotte een ingezonden stuk met een theorie over links- en rechtsdenkend.

Volgens de Commissie Dyslexie van de Gezondheidsraad in Nederland is er sprake van dyslexie wanneer de automatisering van woordidentificatie (lezen) en/of schriftbeeldvorming (spellen) zich niet, dan wel zeer onvolledig of zeer moeizaam ontwikkelt.

Tom beschrijft het zo:

Wat is dyslexie

Met dyslexie kun je niet zo goed lezen. Veel mensen denken dat iemand met dyslexie niet goed kan leren, maar dat is niet waar. Want bij iemand die dyslexie heeft moet je eigenlijk als er in stampen.

Hoe komt dyslexie

Met dyslexie kan de linker hersenhelft niet goed samenwerken met de rechter helft.

Hulp middelen

Je kunt bij de blindenbieb gaan. Daar krijg je in gesproken teksten. En dan moet jij met je vinger de tekst volgen terwijl de tekst loopt. Daar door leer je woorden sneller lezen en beter.

omdat je niet zo snel kan schrijven kun je ook je typ diploma halen en wat de meester of jufvrouw zegt kun je dan typen in plaats van schrijven.

Je kunt ook met een leespen lezen. Daar mee ga je over de tekst en dat zegt die dat hart op

Een bewustwording...." deel 2

Op de onderwijsdag in Landgraaf zou het zorgteam van Hint Limburg iets komen vertellen over hoogbegaafdheid. Ik behoorde bij een groep leerkrachten die vrij neutraal zat te luisteren. Alleen een moeder, duidelijk te horen aan de soort vragen, was emotioneel betrokken. Ik ook, maar dat merkte alleen de inleidster. Na afloop waren er dan ook maar twee mensen die meer wilden weten. Voor mij ging een wereld open, een wereld die bestudeerd moest worden. Maart 2002 schreef ik mijn eerste reactie, bedoeld om op te sturen naar Copy-right. Mijn twijfel werd ingehaald door het niet meer verschijnen van het blad. Een nu ineens lag het er weer. En toevallig kwam ik mijn oude ongepubliceerde artikeltje weer tegen. Niets is blijkbaar toevallig. Bijna alles is nog actueel. Uw reacties maken het nog actueler. (Dit is een uitdaging om, ondanks de herkenning, toch te reageren.)

Koppie-links?

LINKSDENKEND. De term left-brained is al oud en vond ik in een publicatie over dyslexie. Waarom links en waarom bij dyslexie?

Een mens zit complex in elkaar. Toch is er een ding duidelijk, een mens is zeer symmetrisch opgebouwd. Twee armen, twee ogen, twee enkels, twee hersenhelften. En alleen die laatste zijn inwendig niet gelijk in functie. De Romeinse gladiatoren wisten al dat een linkshandige tegenstander juist door zijn afwijkende slagen onberekenbaar gevaarlijk was. Dat was een eerste indicatie dat de aansturing van de hersenen links en rechts niet geheel synchron loopt.

Heel kort samengevat (en daardoor niet volledig) zit links je IQ en rechts je EQ. Ofwel: links zit het denken, het abstracte weten (filosoferen, dinosauriërs) en rechts overheerst het zien van patronen en het voelen (letters en emoties). Rechts herken je lettertekens en links vertelt je de inhoud van het woord en rechts zegt daarna wat je bij dat woord voelt en links kletst daar uren over na. Tenminste als het goed functioneert, maar als links de baas is over rechts dan heb je moeite met het herkennen van woorden (lezen), maar je weet al heel lang veel over dat woord te vertellen, maar emotioneel ben je er niet bij betrokken en kun je er uren droog over discussiëren. De rechtsdenkenden (en nu vat ik niet kort samen en ben ik dus vrij volledig) zag ik samen, oudste met oudste, jongste met jongste, touwtjespringen in de pauze, jongens en meisjes door elkaar. De linksdenkenden, bijna alleen jongens, stonden alleen of speelden samen een fantasiespel, jongste en oudste samen met elkaar. Een keer zag ik een 12-jarige toch mee doen met de grote groep bewegens: vanger tje. Tenminste heel even, hij sloot zichzelf al heel snel buiten, want niemand reageerde leuk op hem. Wat deed hij? Hij stelde zich strategisch op, deed onverwachts een stap naar voren en .. raak, altijd prijs. Het loop- en renspel was bedorven. De strategische militair stond alleen, weer, gevangen in zijn verschil met de anderen. Zijn intelligentie en zijn inzicht in sociaal handelen van anderen is groot, maar hij kan zich niet inleven (invoelen) in de anderen en kan ze noch manipuleren, noch met ze meedoen. "Hij gaat naar havo, wordt terug gezet naar mavo, verlaat vroegtijdig de school en wordt de 'slimme' crimineel." (aldus de geschiedenis van een openhartige en intussen letterlijk bekeerde vader). En dat allemaal door het 'anders' ontwikkelen van hersenhelften. Daar zijn zeer interessante dingen overbekend. De neurofysiologie is dat onderdeel druk aan het bestuderen. Helaas heb ik nog niet het goede boek te pakken, want "als" het waar is, zijn daar aanknopingspunten te vinden.

Arie van Kessel

* *Wie heeft hier goede boeken over en/of wil meehelpen?*
Reacties naar: apl.kessel@hccnet.nl

Als dyslexie samengaat met hoogbegaafdheid

Misverstanden hoogbegaafdheid

Over hoogbegaafde kinderen bestaan heel wat verkeerde ideeën en misverstanden. Men denkt nogal eens dat hoogbegaafde kinderen altijd bezig zijn met leren en met boeken. Het idee bestaat dat ze geen tijd hebben voor vriendjes, vaak alleen willen zijn of zelfs niet met andere kinderen kunnen spelen. Het zouden een soort wonderkinderen zijn die nooit uitleg nodig hebben, alles direct begrijpen en zelden een fout maken in een reken- of taalkaak. Leerkrachten verwachten in het algemeen dat hoogbegaafde kinderen doorlopend hoge cijfers halen. Doen ze dit niet, dan wordt er niet gedacht aan hoogbegaafdheid.

Van hoogbegaafde kinderen kunnen we zeggen dat ze een enorme drang naar kennis hebben. Ze willen bij alles weten hoe het werkt, waar het van gemaakt is, enz. De waarom-vragen lijken niet te stoppen. Deze kinderen gaan heel intensief en geconcentreerd om met de wereld om hen heen. Ze observeren goed, zien heel veel en denken logisch en snel na. Door dit alles ontwikkelen ze zich op veel gebieden sneller dan hun leeftijdgenoten. Op jonge leeftijd kan zich dat uiten in een grote woordenschat. Ook leren ze zichzelf vaak al klok kijken en vinden ze het heerlijk om al vroeg sommetjes te maken. Ze maken al jong zeer ingewikkelde bouwwerken van Lego. Hun fantasie is groot; dat zie je in hun spel en bij het tekenen.

Kijken we naar voortekenen van dyslexie, dan zien we die meestal niet bij het hoogbegaafde kind. Het is immers kenmerkend voor hoogbegaafdheid dat de kinderen:

- Heel jong gaan praten
- Al vroeg geïnteresseerd zijn in de letters
- Al gauw willen weten welke klanken bij welke letters horen
- Zelfstandig de vormen van de letters gaan oefenen
- Op jonge leeftijd al veel woorden uit boeken naschrijven
- Al vroeg overal op zoek zijn naar de letters van hun naam
- Zichzelf leren lezen

Vanuit de praktijk weten we dat dit vaak niet anders is bij hoogbegaafde kinderen met dyslexie. Zij krijgen echter problemen als ze gaan leren lezen. Vaak ontwikkelen zij een eigen manier om de klanken van de letters te onthouden. Dit is in veel gevallen geen juiste manier. Hun resultaten op lees- en spellingtoetsen liggen meestal op een gemiddeld niveau, of net eronder (maar in elk geval onder het niveau dat je zou verwachten op grond van hun intelligentie). We zien dan dat de interesse voor het lezen afneemt: de kinderen gaan hun energie meer op andere zaken richten, bijvoorbeeld op rekenen. Het lukt niet elk kind om zijn nieuwsgierigheid en zijn interesse om te zetten in iets positiefs waardoor er gemakkelijk andere problemen kunnen ontstaan.

Waarom niet ontdekt?

Kinderen die hoogbegaafd zijn en daarnaast een leerprobleem (dyslexie) hebben, vallen zelden op in het onderwijs. Dat komt doordat ze toch goede prestaties kunnen leveren, ondanks hun leerprobleem. Er is dan sprake van

compensatie: sterke kanten zo benutten dat de zwakke kanten niet opvallen.

In de taalontwikkeling zijn deze kinderen vaak verder dan hun leeftijdgenoten. Ze weten antwoord op veel van de vragen die de leerkracht aan de groep stelt. Ze scoren niet onder het gemiddelde van hun groepsgenoten. Ze vallen in de groep niet uit; de aangeboden opgaven maken ze op voldoende niveau.

In zo'n geval ziet de leerkracht geen aanleiding om zich zorgen te maken. In elke groep zijn wel kinderen die de leerstof niet kunnen volgen en speciale programma's nodig hebben. Het hoogbegaafde kind met dyslexie zit daar niet bij. Hij of zij kan het programma van de groep volgen, soms met wat extra moeite, maar het kind valt niet echt uit. De rekentaken leveren vaak geen enkel probleem op, integendeel: de stof is niet zelden te makkelijk. Het kind is dan snel klaar, zodat het tijd overhoudt voor andere taken.

Veelal ziet een leerkracht deze kinderen als "gewone, goed gemiddelde leerlingen" waar niets bijzonders mee aan de hand is. Prima toch.....?

Begeleiding / behandeling

Hoe eerder we weten dat er sprake is van de combinatie hoogbegaafdheid en dyslexie, hoe meer we kunnen bereiken en hoe meer teleurstellingen we kunnen vermijden. Het is niet zo dat er voor hoogbegaafde kinderen een specifieke behandeling is, of een speciale begeleiding.

Hoogbegaafde kinderen zijn allemaal verschillend en ieder kind leert op zijn eigen manier. Vanuit een goed didactisch en psychologisch onderzoek kan een specifiek behandelingsplan worden opgesteld. Daarbij moeten niet alleen de zwakke kanten nadruk krijgen, zoals het lezen en spellen. Het is tevens noodzakelijk aandacht te besteden aan de sterke kanten. Het kind moet worden uitgedaagd en geprikkeld om zijn capaciteiten verder te ontwikkelen. Zo heeft het een veel betere kans op een succesvol leerproces.

Uit: Informatiebrochure HINT Noord- & Zuid-Holland door Trudy Bron

Hoogbegaafde dyslectici: Zijn ze te signaleren?

“De werkelijkheid is slechts een illusie, maar wel een hardnekkige” Albert Einstein

Onder de titel “Hoogbegaafde dyslectici: Zijn ze te signaleren?” verscheen in januari 2004 de doctoraalscriptie van Pascal Groen en Mirjam Kaskens. Zij studeerden in Nijmegen en hun scriptiebegeleider was dr. Willy Peters. De onderzoekers, zelf dyslectisch, hebben hun studie orthopedagogiek succesvol afgerond wat, gezien hun ‘handicap’, een hele prestatie is. In hun scriptie beschrijven zij uitvoerig welke verschillen er zijn tussen begaafde dyslectische leerlingen en begaafde niet-dyslectische leerlingen.

“Zoals te verwachten blijken de grootste verschillen te liggen op het gebied van de taalontwikkeling. Dyslectici blijken met zowel de lees- als de spellingsvaardigheden veel meer moeite te hebben. Daarnaast kunnen zij zich moeilijker concentreren en hebben zij meer moeite met diverse geheugentaken. Toch beoordelen ze deze vaardigheden zelf niet als slecht, maar wel als minder goed in vergelijking tot de andere vaardigheden waarover ze beschikken”. Tot zover blijken de begaafde dyslectici niet erg verschillend van de gemiddeld intelligente dyslectische leerlingen. Wat wel opvalt is dat de begaafde dyslectici niet of nauwelijks extra begeleiding hebben gehad bij het lees- en spellingsproces. Dat impliceert dat ze niet als dyslectisch zijn herkend, maar het kan ook zijn dat de spellingsproblemen niet ernstig waren. Veel van deze leerlingen geven zelf aan (ook wanneer ze al op het gymnasium of het VWO zitten) weinig behoefte te hebben aan begeleiding. Het is een bekend fenomeen dat begaafde leerlingen graag hun eigen problemen oplossen, maar de onderzoekers stellen zich ook de vraag of deze leerlingen de waarde wel kennen van een goede begeleiding of dat er sprake kan zijn van vermijdingsgedrag als gevolg van een negatief zelfbeeld. Een van de conclusies van het onderzoek is dat begaafde dyslectici wel degelijk specifieke kenmerken bezitten. De onderzoekers stellen echter dat er meer onderzoek moet worden verricht om die nader te kunnen definiëren. Duidelijk is in ieder geval dat het met name gaat om het proces waarlangs de resultaten van de leerling tot stand komen.

Een van de tabellen in het onderzoeksverslag geeft aan dat er verschillen worden verwacht tussen begaafde dyslectici en begaafde niet-dyslectici, die er in werkelijkheid niet zijn. Opvallend is dat:

- ze dezelfde werkaanpak hebben,
- ze dezelfde kenmerken van (hoog)begaafdheid hebben,
- ze even gemotiveerd en geïnteresseerd zijn,
- het bij beide groepen even vaak voorkomt dat ze zich zelf leren lezen,

- het ook even vaak voorkomt dat ze zichzelf hebben leren rekenen,
- ze evenveel inzet tonen om goede cijfers te halen,
- ze even nieuwsgierig zijn en het net zo leuk vinden om nieuwe dingen te leren.

Maar er zijn wel degelijk meetbare verschillen. Allereerst natuurlijk op het gebied van lezen, voorlezen, moeilijke woorden, spellingsregels, netjes en duidelijk schrijven, maar bijvoorbeeld ook met het leren van jaar tallen en telefoonnummers, het onthouden van namen, zich kunnen concentreren en geconcentreerd kunnen blijven. Begaaftedyslectici vragen meer hulp van ouders en, geloof het of niet, ze vragen meer om herhaling.

“Veel van de verschillen blijken kenmerkend te zijn voor dyslectici in het algemeen. Dat de kenmerken van dyslexie bij deze groep niet altijd even gemakkelijk waarneembaar zijn, komt mede doordat deze leerlingen zich vaak goed weten te handhaven in het onderwijs. Met name op de basisschool blijken moeilijkheden vaak niet opgemerkt te worden”, zo stellen de onderzoekers. “Waarschijnlijk zijn de lees- en spellingsvaardigheden vergeleken met leeftijdgenootjes dan nog voldoende, of weten de leerlingen het goed te compenseren met hun overige capaciteiten”. Verder wordt gesignaleerd dat bij de begaafde dyslectici soms alleen de begaafdheid wordt opgemerkt en niet de dyslexie, maar er zijn nog twee groepen: De leerlingen waarbij wel de dyslexie is ontdekt maar niet de begaafdheid en de kinderen waarbij geen van beide is gezien. De grote vraag is waar deze categorieën in het onderwijs blijven. Zij zouden wel eens een groot deel van de onopgemerkte 50% hoogbegaafde leerlingen kunnen uitmaken.

Het onderzoek van Groen en Kaskens is geen optimistische literatuur. Zij halen andere onderzoeken aan, bijvoorbeeld van Jones (1986), dat aangeeft dat “het niet identificeren van deze doelgroep kan leiden tot ernstige persoonlijke problemen”.

Ook Holiday, Koller en Thomas (1999) benadrukken het belang van identificatie. Een deel van hun onderzoeksgroep had last van “stemmingswisselingen, depressiviteit, angststoornissen en persoonlijkheidsstoornissen”.

Redenen genoeg dus om alert te zijn. Maar zoals hierboven al bleek is juist deze leerling heel moeilijk te herkennen. En van de onderwijsgevende met een groep van 30 leerlingen kan nauwelijks verwacht worden dat hij degene is die de diagnose stelt.

En er zijn nog geen onderzoeksmiddelen die de combinatie van dyslexie en hoogbegaafdheid objectief kunnen vaststellen.

Het is niet om vrolijk van te worden.

Maar het is een reden te meer om als ouders on speaking terms met de school te blijven.

Mirjam Kaskens zegt in haar voorwoord: "In het bijzonder wil ik mijn ouders ... en zus ... bedanken. Zonder hun vertrouwen was ik waarschijnlijk niet aan de opleiding begonnen, of had ik het niet afgemaakt.

..... jij hebt me gedurende mijn volledige studietijd het vertrouwen gegeven dat je met voldoende doorzettingsvermogen, dyslectisch of niet, alles kunt bereiken wat je wilt. Maar zonder jouw geloof en aanmoediging was me dit niet gelukt. Dank je wel!"

Jet Barendrecht

Wilt u uw verhaal of ervaringen met ons delen, weet u een interessant artikel inzake hoogbegaafdheid of wilt u reageren op deze uitgave dan zien wij uw mail graag tegemoet op het volgende adres:
redactie@hintnederland.nl

BAS

Bas zit in groep 4. Hij kan ontzettend vervelend zijn in de groep, speelt vaak de clown van de klas.

De leerkracht beschrijft hem als een leerling die niet stil kan zitten, nooit rustig is, reageert op alles wat er gebeurt, altijd met iets bezig is, veel kletst met andere kinderen. Hij is nooit moe. Zijn prestaties voor rekenen, lezen en schrijven zijn gemiddeld. Bas heeft moeite met het schrijven van de cijfers. De 3 en de 7 draait hij nog steeds om, en 12 wordt 21. Bij het lezen verwisselt hij de b en de d, terwijl hij nog steeds spellend leest. Maar hij is niet de slechtste van de groep. Thuis kan Bas uren spelen met zijn Lego of met K'nex. Hij bouwt de meest schitterende creaties. Toch kan hij ook thuis druk en vervelend zijn. Hij vertelt heel weinig over school, hij vindt het er maar saai. Zijn ouders merken dat Bas een heel snel begrip heeft en zeer geïnteresseerd is in allerlei technische zaken. "Hij wil altijd alles weten.", zeggen ze.

Op aanraden van de leerkracht melden de ouders Bas aan voor onderzoek door een orthopedagoog. De uitslag van het onderzoek is een enorme verrassing, zowel voor de ouders als voor de leerkracht: Bas is hoogbegaafd én heeft dyslexie.

Junior-schrijvers gezocht

Zoals jullie misschien gezien hebben is de Nieuwsbrief van Hint dit jaar in een nieuw jasje gestoken en heeft de nieuwsbrief ook een andere naam gekregen: de Hints Copyright. Elke uitgave behandelt een bepaald thema en naast een stukje theorie komen ook ouders aan het woord die vertellen over hun hoogbegaafde zoon of dochter. Nu vinden wij van de redactie dat natuurlijk prima als ouders aan het woord zijn maar dat zijn ze al zo vaak (wij praten wat af over jullie) en daarom willen we ook graag eens jullie eigen versie of ervaring horen.

DUS HEB JE PROBLEMEN OP SCHOOL, HEB JE DYSLEXIE, ADHD, KUN JE KLEUREN HOREN, BEN JE NET ALS JE OUDERS, VIND JE LEREN SAAI MAAR STERRENSTELSELS RAZEND INTERESSANT, KON JE MET 4 JAAR AL LEZEN, WORDT JE MOEDER GEK VAN JE EEUWIGE GEVRAAG, KUN JE MOEILIK IN SLAAP KOMEN, DENKT DE BUITENWERELD DAT JE AUTISTISCH BENT, VINDEN JE KLASGENOOTJES JE EEN BEETJE RAAR, WEET JE MEER DAN DE MEESTER, BEN JE GELUKKIG OF ZIE JE HET EVEN NIET ZITTEN, STA JE ALTIJD VROEG OP OF WAT DAN OOK, OF BEN JE ALLEEN MAAR HOOGBEGAafd EN GEWOON

EEN LEUKE KNUL OF MEID, DAN **SCHRIJF OF MAIL** ONS EN WIE WEET; MISSCHIEN STAAT JOUW STUKJE DAN EENVOLGENDE KEER IN DE HINTS COPYRIGHT!

WANTED

Dyslexie; een introductie

Het woord dyslexie is opgebouwd uit de Griekse woorden dys (slecht) en lexis (taal of woorden). Mensen met dyslexie hebben moeite met lezen en/of spellen. In groep 3 leren kinderen hoe vormen horen bij letters en hoe letters horen bij bepaalde klanken. Niet alle kinderen leren dit in hetzelfde tempo. Gaat een kind dat bij het lezen/spellen achterblijft met extra gerichte oefening en begeleiding niet vooruit dan kan er sprake zijn van dyslexie. In 2002 is een representatieve schatting gemaakt aan de hand van informatie die door 6145 basisscholen in Nederland is aangeleverd. Hierbij bleken ongeveer 36.000 leerlingen in het basisonderwijs te lijden aan dyslexie (1). Volgens de vereniging Woortblind wonen in Nederland circa 700.000 dyslectische mensen (2). In hoeverre iemand in het dagelijks leven problemen ondervindt van zijn dyslexie is afhankelijk in welke mate, van zwak tot zeer ernstig, de dyslexie voorkomt.

Er is al heel wat onderzoek gedaan naar de oorzaak van dyslexie maar de wetenschappers zijn er nog steeds niet precies achter wat er nu werkelijk aan de hand is. De meest gangbare theorie is dat er iets mis is in de communicatie tussen het hersengebied waar het opbreken van woorden in taalklanken plaatsvindt en het gebied dat betrokken is bij de herkenning van woorden. Mogelijk kan het groot tienjarig onderzoek naar de biologische achtergronden en vroege kenmerken van dyslexie dat in 1998 van start gegaan is daar meer opheldering over geven. Amerikaanse onderzoekers hebben recent een artikel gepubliceerd in het tijdschrift Nature Neuroscience over een onderzoek waarbij getoetst en aangetoond is dat dyslectici een betekenisvol signaal niet goed kunnen onderscheiden van de ruis (bv. letter-vormen, -grootten en -omgeving) waardoor de letterherkenning wordt verstoord.

Dyslexie is een complex probleem. Dyslectische leerlingen zijn niet dom of lui en er is geen sprake van onwil. Deze leerlingen doen vaak extra hun best, besteden vele uren aan huiswerk en behalen desondanks nog een onvoldoende waarbij ze naast het slechte cijfer ook nog de opmerking krijgen dat ze harder moeten werken. Verlies aan zelfvertrouwen, gespannenheid en faalangst kunnen het gevolg zijn. Dyslexie geeft niet alleen problemen bij taalvakken maar ook bij andere vakken moet een leerling daar, in vergelijking met klasgenoten met eenzelfde intelligentie, onevenredig veel energie in steken. Dyslexie is een handicap die niet te verhelpen is en die niet altijd gemakkelijk te herkennen is.

Veelal proberen dyslectische mensen hun handicap te camoufleren om niet voor dom te worden aangezien in onze hoge eisen stellende maatschappij. Om de diagnose dyslexie te kunnen stellen is een individueel onderzoek door een deskundige psycholoog of orthopedagoog noodzakelijk. De Stichting Dyslexie Nederland heeft daarvoor, in samenwerking met verschillende beroepsgroepen en Balans, richtlijnen opgesteld waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen de onderkende, de verklarende en de handelingsgerichte diagnose. Wordt de diagnose dyslexie gesteld dan wordt ook een dyslexieverklaring afgegeven waarmee de leerling recht heeft op verschillende voorzieningen in het onderwijs zoals bv. extra tijd bij proefwerken en examens en het anders beoordelen van spellingsfouten. Toch is het nog steeds zo dat vooral hoogbegaafden kinderen zich deze rechten keer op keer bij de afzonderlijke docenten moeten bevechten. Er is een dyslexie-protocol voor scholen maar dit is nog niet op alle

scholen ingevoerd en in gebruik. Het is lastig een compleet beeld te krijgen van al de maatregelen en mogelijkheden die er zijn. Zo zijn er regels van het Ministerie van Onderwijs en ook van het Ministerie van Gezondheid en vergoedt de ene verzekeraar wel en de andere verzekeraar niet de kosten voor diagnose en behandeling. Verder zijn onderwijsinstellingen verplicht om het studeren met een handicap mogelijk te maken (dyslexie wordt beschouwd als een functiestoornis) maar het probleem is dat de onderwijsinstelling zelf voor de invulling hiervan zorgdraagt. Zelfs voor studenten aan de universiteit of het HBO zijn er diverse mogelijkheden zoals bv. extra studiefinanciering en afstudeersteun: echter maar weinig mensen weten hiervan. Vaak moet men zich door allerlei teksten en formulieren heen worstelen om te kunnen lezen wat de mogelijkheden zijn, en dat is nu net wat voor deze mensen zo moeilijk is.....

Bronnen: www.woortblind.nl
www.balansdigitaal.nl
www.minocw.nl

1 bron: College voor Zorgverzekeringen
2 bron: Nieuwsbrief juni 2005

Dyslexie

Ogen als sterren
vol vuur
branden dwars
door je ziel
letters dansen
woorden een chaos
je bent boos
machteloos....
hakken in het zand
worden langzaam aan
voetsporen vol vechtlust
trots zie ik
hoe jij je weg vindt
in jouw leven
met dyslexie.....

Carin de Boer

Bron: Nederlands.nl

Hulpmiddelen

Op de markt zijn allerlei hulpmiddelen verkrijgbaar die tot doel hebben de belemmeringen te verminderen die door de lees-handicap van mensen met dyslexie worden ervaren. Met deze hulpmiddelen krijgt het kind (of de volwassene) beter toegang tot informatie die anders voor hem zo moeilijk bereikbaar is waardoor hij/zij actiever kan deelnemen in de maatschappij en een studie makkelijker te volgen is. Vooral de laatste jaren komt er steeds meer hard- en software beschikbaar met zowel compenserende- als ook leerondersteunende en remediërende ICT. Daarbij is de aard en de ernst van de dyslexie bepalend welk hulpmiddel uiteindelijk het meest geschikt is. Daar deze hulpmiddelen vaak prijzig in aanschaf zijn verdient het aanbeveling zich goed te oriënteren voordat men eventueel tot aanschaf hiervan overgaat. Een greep uit het aanbod:

De in het vorige artikel genoemde **Readingpen** is een leespen die speciaal ontwikkeld is voor mensen met dyslexie. Het is een microcomputer met scanner, woordherkenning en spraakfunctie die met name handig is voor losse woorden. Op school kan dit hulpmiddel een uitkomst zijn, omdat het compact is en ook engelse woorden kan lezen. In het geheugen zijn circa 800.000 woorden opgeslagen. Het vergt enige oefening en doorzettingsvermogen voor je de manier van scannen onder de knie hebt maar als je het eenmaal door hebt is de leespen hartstikke handig.

Daisy staat voor: Digital Accessible Information System. Daisy biedt op cd-rom gesproken lectuur in een digitale vorm. De teksten worden met menselijke stem voorgelezen in studio's maar opgenomen en afgespeeld met behulp van digitale technieken. Naast gesproken studie- en vaklectuur kan men ook kranten, tijdschriften en algemene lectuur op cd-rom krijgen.

Ook zijn er verschillende **spraakherkenningsprogramma's** te krijgen die gesproken taal omzetten in geschreven taal. Sommigen zijn niet speciaal voor dyslectici geschreven (maar bv. voor mensen met RSI) maar toch goed bruikbaar. Zo'n programma kan hulp bieden bij ernstige schrijfproblemen. Op deze manier kunnen bv. werkstukken e.d. worden ingesproken. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om de ingesproken teksten te laten voorlezen met een natuurgetrouwe stem (**realspeak**).

Verder zijn er programma's die geschreven tekst omzetten in taal. De teksten worden gescand en van daaruit "vertaald". Dit gaat prima bij gangbare lettertypes maar handschriften blijven heel moeilijk. Het programma leest de tekst hardop met realspeak voor terwijl op het beeldscherm de cursor de tekst volgt waardoor men gemakkelijk kan meelesen. De eenheden die voorgelezen worden en de leessnelheid zijn instelbaar. De programma's hebben bovendien een woordenboek (NE, EN, FA, DU) en een synoniemenlijst en een gesproken spellingscontrole (bv. **Kurzweil 3000**).

Voor kinderen in de basisschoolleeftijd is er met name allerlei **leerondersteunende en remediërende ICT** te krijgen. Zo is er bv. een speciale typecursus waarbij de leerling met dyslexie deze vaardigheid in zijn eigen tempo en aangepast aan zijn eigen niveau onder de knie kan krijgen. Ook is er een programma dat kinderen leert lezen en schrijven met klanken (i.t.t. de methode de Haan in het volgende artikel) of programma's met spelletjes met combinatie van geluiden, spraak, plaatjes en tekst.

Helaas kampen onze redacties in de verschillende regio's met gebrek aan man-/vrouwkracht. Reden waarom wij dringend op zoek zijn naar mensen die het leuk vinden om (max. 4x p.j.) één of meerdere artikelen samen te stellen. Aanmelden kan via: redactie@hintnederland.nl.

ABC Methode de Haan

Stichting Methode de Haan is opgericht om het onderwijs te verbeteren. De stichting beijvert zich er voor dat iedereen, jong en oud, zonder na te denken foutloos kan lezen en schrijven. Volgens de stichting is dyslexie een ver-sluierend woord voor een hardnekkig lees- en/of schrijf-probleem en men spreekt daarom over licht, gemiddelde of zware taalzwakte. Men ziet taalzwakte als een puur taalkundig probleem - en niet als onvermogen of defect in de hersenen - dat een taalkundige oplossing vereist. Daarvan uitgaande komt men tot de volgende definitie: taalzwak en dyslexie is het ontbreken van structuur in de taalregels die inherent in de mens aanwezig zijn. De Methode de Haan gaat uit van een (spontane) taal-psychologische methode die vanaf 1965 is ontwikkeld door drs. Willem J. de Haan. Hij heeft het spellingsysteem van de Nederlandse taal in samenspraak met duizenden taalzwakken in de loop van tientallen jaren tot honderden taalregels weten te herleiden en die in zijn methode ver-werkt die gericht is op hulp te bieden aan iedereen die op 6-jarige leeftijd normaal spreekt of sprak.

Taalontwikkeling van een kind

Taalontwikkeling verwerft een kind zelf volgens een vast patroon. Het zelf aanleren komt uit het onderbewustzijn, deze ontwikkeling kun je dan ook niet beïnvloeden:

- ± 5 maanden: mummelen (hierbij is sprake van een ritme, niet van taal)
- ± 8 maanden: de baby begint de eerste woordjes te uiten (bellen blazen). Hij 'kent' dan onbewust de klanken en de woordstructuren van de moeder taal (foneembewustzijn).
- Rond 1-1½ jaar spreekt de peuter de eerste één-woord-zinnen (mama, papa). Met 2-2½ jaar gebruikt het kind tweewoord zinnen: 'koekie ete', 'oma toe'. Hij 'kent' dan onbewust de woordvolgorde van de taal en de betekenis van de gesproken woorden.
- Met 4 jaar gebruikt het kind de vraagzin (mag ik een snoepje), de gewone zin (ik ga naar oma) en de gebiedende wijs (blijf af, mag niet).
- ± 6½ jaar: het kind kent circa 3000 woorden en gaat naar school. Wat het kind hiervoor onbewust heeft ver-worven, moet het vanaf dit moment bewust leren.

Hoogbegaafde kinderen zijn sneller in hun taalontwikkeling en zijn bijvoorbeeld al op 3-jarige leeftijd in staat bewust taal te leren lezen en schrijven.

Verskil klankmethode - Methode De Haan

De huidige taalmethoden gaan uit van klanken. Op de basis-school wordt het hoogbegaafde kind gedwongen terug te gaan naar de periode van verklanken: het kind leert ah, buh, oh, uh, eh in plaats van aa, bee, oo, uu, ee. Veel hoogbe-gaafde kinderen raken hierdoor in verwarring, ze schrijven bijvoorbeeld 'schoolen' (vanuit de klank die ze horen) in plaats van 'scholen'. Het gevolg is het ontstaan van frustratie bij het kind (het kind wil het juist goed doen) en kan uitein-delijk zelfs leiden tot gedragsproblemen (ze krijgen 'onware' dingen aangeboden). Methode De Haan werkt volgens de ABC-methode en biedt vanaf het begin inzicht in de taalregels en taalstruc-tuur. De kinderen maken woorden van losse letters waarbij vanaf het begin uitleg wordt gegeven over de bijbehorende regels. Hiermee wordt verwarring voorkomen.

Klankmethode (gaat uit van de klinkers):

1. het woord wordt gezegd
2. het woord wordt in klanken ontbonden
3. de verklanking vindt in het onderbewuste (foneembewustzijn) plaats
4. via de klanken moet de leerling het woord bewust maken

Met andere woorden: de leerling moet proberen in het onderbewuste te gaan werken. Bijkomend nadeel bij een klankmethode is, dat iedereen met een verschillend accent spreekt (Randstad - Limburg - Friesland). In een klankmethode zijn de klinkers bepalend, bijvoor-beeld: ee...aa...aa...oo. (kees gaat naar school). Klankmethoden leren de kinderen in rijtjes bijvoorbeeld de ei-woorden en ij-woorden. Een kind dat de rijtjes niet goed kent, gaat gokken.

Methode De Haan (gaat uit van de medeklinkers):

1. de leerling leert het alfabet bewust opzeggen
 2. de leerling maakt een woord van de letternamen van het alfabet
- De methode sluit hiermee aan op de ontwikkeling van het kind.

In de ABC-methode zijn de medeklinkers bepalend, bijvoorbeeld: k..s g..t n..r sch..l (kees gaat naar school). Gestart wordt met het leren van de basis van de taalregels. Methode De Haan leert de kinderen eerst lezen, dan schrijven.

De regels in Methode De Haan hebben een "of...of" formule en beginnen met de woorden "ik hoor....., ik schrijf...." (ver taling van spreektaal in schrijftaal). Er wordt tegelijkertijd uitleg gegeven over het onderwerp en bijvoeglijk naamwoord. Het kind hoeft niet te gokken, het past de taalregels toe.

De methode is niet alleen bedoeld voor leerlingen in alle geledingen van het onderwijs maar ook volwassenen blijken (veelal) snel en afdoende geholpen te worden. Het is een analytische/ remediërende methode die altijd moet worden gegeven onder begeleiding van iemand die de taal goed beheerst. Je kunt ook begeleiding krijgen van een remedial teacher van de stichting. De behandeling is gemakkelijk uit te voeren, zowel individueel of in een groep. Ze gaat uit van stappenplannen en het dagelijks hardop lezen van de regels. Deze regels moeten geautomatiseerd worden. In de praktijk betekent dit per week 10 basisregels leren.

Uitzonderingen op de taalregels laat Methode De Haan direct zien. Het automatiseren van de regels kan ook op het voortgezet onderwijs nog plaatsvinden. De grammatica wordt direct (vanaf groep 3) aangeboden. In de praktijk is gebleken, dat kinderen niet in verwarring raken door het gebruik van twee systemen (klankmethode van de school - ABC-methode van Stichting Methode De Haan). Dagelijks moeten kinderen 15 minuten oefenen volgens de ABC-methode. Voorwaarde is, dat er geen sprake is van remedial teaching om het schoolsysteem te oefenen. Ouders die zorgen hebben om hun kind, kunnen hun kind testen aan de hand van een 10 zinnen-dictee op het niveau van hun kind. Bij hoogbegaafde kinderen kan dit niveau soms heel hoog zijn.

Methode De Haan beslaat 18 weken. Voor oudere leerlingen (die weer op de rit moeten komen) moet 8 tot 9 maanden gerekend worden.

Vreemde talen

Methode De Haan heeft ook regels voor buitenlandse kinderen gemaakt. Ook de talen Engels en Frans op de middelbare school gaan uit van verklankende methoden. Hoogbegaafde kinderen zijn bij deze talen ook gebaat bij het stellen van regels. De grammatica voor deze talen is op dit moment nog niet helemaal uitgeschreven.

Uit: - Verslag van M. van der Laag van de lezing van de stichting Methode de Haan bij HINT Noord-Brabant

Info: - www.methodedehaan.nl

Het verhaal van onze dochter

Op de basisschool groep 6 gaat onze dochter achteruit met de taal. Als dit op school wordt aangekaart vindt school, dat ze het goed doet en is het niet met ons eens, ze hoort bij het gemiddelde van de klas, dus wat zeuren we als ouders. School vraagt zich af of wij als ouders onze dochter op A-niveau willen hebben. Toch is de taal beter geweest als er naar de rapporten uit de eerdere groepen wordt teruggekeken.

Naar andere ouders te hebben gesproken en ook leden van Hint Gelderland, horen we van het bestaan van een test van methode de Haan. Wij besluiten het testje te doen, wat bestaat uit een dictee die het niveau van verschillende groepen van de basisschool afdekt.

Het zag er niet uit, toen ze klaar was. Huilen en boosheid waren het gevolg.

Eenmaal nagekeken door de persoon waar ik contact mee had gehad van methode de Haan, werd ons vermoeden, dat ze waarschijnlijk dyslexie had, alleen maar gesterkt.

School verwierp dit en wij hebben als ouders, zoals zo vaak met dit soort dingen, het heft in eigen hand genomen.

Bij het regionaal dyslexie bureau in Arnhem heeft zij testen afgelegd en na analyse door het dyslexie bureau bleken wij gelijk te hebben gehad. Onze dochter heeft dyslexie.

Wel werd er bij gezegd dat school dit waarschijnlijk nooit had kunnen zien, omdat onze dochter zo intelligent was dat ze het kon verbloemen. Door waarnemingsvermogen, intelligentie en haar geheugen redde ze het toch een gemiddelde leerling te zijn.

Tijdens het zoeken naar hulpmiddelen voor haar zagen we in het blad Balans Belang een advertentie van Lexima. Zij verzorgden workshops over het gebruik van een readingpen. Na bezoek van een van deze workshops zijn wij overgegaan tot de aanschaf van een readingpen.

Onze dochter heeft moeite met klankverwerking waardoor het haar gigantische moeite kost om woorden op te zoeken in een woordenboek. De readingpen was daarvoor een uitkomst. Door met deze pen te scannen over een woord in drukletters komt dit op een schermje in de pen. Deze kan het woord verdelen in lettergrepen en tevens wordt het woord gezegd (een oortelefoontje zit nl. bijgesloten) dus je krijgt het woord zowel in het scherm als verbaal aangereikt. Dit kan de readingpen voor Nederlandse en voor Engelse woorden.

Het is helaas jammer dat de leerkrachten in groep 7 niet positief stonden tegenover het gebruik van de readingpen, waardoor zij de pen, die oh zo belangrijk voor haar was, niet durfde te gebruiken.

Gelukkig was de leerkracht van groep 8 wel positief. Deze leerkracht eiste dat ze de pen iedere dag meenam en bij bepaalde vakken inzette. Jammer dat ze hem pas bij de eindgroep intensief heeft kunnen gebruiken.

De score via de cito luidde HAVO. Onze dochter gaat naar de brugklas en stroomt in verband met haar dyslexie MAVO/HAVO in. Ook op het voortgezet onderwijs wordt de readingpen intensief gebruikt.

Het gaat goed met haar op haar nieuwe school. Testen worden uitvergroet aangeleverd en alle leerlingen met een dyslexieverklaring krijgen 10 minuten meer tijd wanneer nodig. Nu tegen het einde van de brugklas wordt de pen niet meer zo intensief gebruikt, omdat veel mondeling gaat en op de computer en met schrift. Dan kun je de readingpen ook niet inzetten. Met boeken lezen kun je hem wel inzetten. De readingpen was duur, maar het is het dubbel en dwars waard geweest. Nu bijna aan het eind van het eerste jaar (brugklas) MAVO/HAVO gedaan te hebben wordt het harde werken beloond. Het advies van de mentor luidde: Bij het laatste rapport zit je ruim boven de 90 punten en je mag MITS de eindtoetsen natuurlijk goed gaan het tweede jaar HAVO/VWO gaan doen. Een mooiere beloning bestaat er niet voor het harde werken. Hierbij heeft zeker de readingpen en de inzet en het doorzettingsvermogen van onze dochter een grote rol gespeeld.

Jan

Dyslexie